

KISÉRLET AZ ALFÖLD METAMORF KÉPZŐDMÉNYEINEK AZ ER-  
DÉLYI KÖZÉPHEGYSÉGGEL VALÓ AZONOSÍTÁSÁRA

Balázs Endre, Cserepesné Meszéna Bernadette, Szili  
Györgyné, Nusszer András<sup>x</sup>

Mots-clés BRGM-CNRS tárgyszavak: roche métamorphique,  
litostratigraphie, formation, corrélation, Grande  
Plaine-Hongrie, Montagne de Transylvanie.

Hangsúlyozni szeretnénk a címben szereplő "kísérlet" szót, mivel az Erdélyi Középhegység felépítése az alpi takarórendszer miatt nagylehetősen bonyolult és az alföldi metamorfitek csak pontszerűen, fúrásokkal vannak feltárva, a két területegység összehasonlítása mindenképpen a feltételezés szintjén marad /l. ábra/.

Az összehasonlításnál semmilyen egzakt módszer nem állt rendelkezésünkre, az azonosság kiderítésénél csak a kőzetek összetételét, metamorf fokát, utólagos átalakultságát vehettük figyelembe, ill. a takarórendszerek csapásirányait és határvenalukat követhettük nyomon.

ÉK-ről DNY felé haladva a következő azonosságokat véltük felfedezni:

Az Álmosdi Egység gneisszei-csillámpalái a Bihar Autochton Szamos sorozatának csapásirányába esnek. A Szamos sorozat idős, prekambriumi képződményei csakis abban különböznek a Kodru- és Aranyosbányai sorozatok metamorfitjaitól, hogy azok nem az Autochtonban, hanem a Kodru-, ill. a Biharis takarórendszerekben vannak. Így hát késettani analógiákkal

<sup>x</sup>Előadták a Magyarhoni Földtani Társulat Általános Földtani Szakosztály 1985. március 6-i esakülésén.

Kísérlet beérkezett: 1985. május 2.

nem tudjuk megállapítani az azonosságot. A mellékelt 1. ábrán látható, hogy a Bihar Autóhton és Kodru takarórendszer határvonalának magyarországi meghosszabbítása jól egyezik az Álmosdi Egység D-i határával.

Több bizonyítékunk erre vonatkozóan nincs.

A Szanki, ill. Körös - Berettyó Egységek nagyon tipikus kőzetfajtái a migmatitok /a gneiszek és amfibolitok mellett/. Ezek a porfiroblasztos gneiszek, réteges migmatitok, agnaititok, nebulitok, diatexitek igen hasonlítanak a Kodru Migmatit sorozathoz, ami a Kodru takarórendszer Fenesi takarójának majdnem teljes egészét építi fel. A román szakirodalomból tudjuk, hogy a Kodru migmatitok É-D irányban egész Nagyváradtól Világosig nyomonkövethetők és ebben a 70-80 km szélességben lépik át a magyar határt. Legdélebbi felszíni kibuvásuk Erdélyben a Hegyes-Drócsa hegységben a pinkotai gránit előfordulás. Megfelelő adatok hiányában nem tudjuk eldönteni, hogy a Battonyai Egység granitoidjai a pinkotai gránittal, vagy a Bihar Autóhton rendszerben lévő Hegyes-Drócsai gránitokkal azonosak. Mi inkább a Hegyes-Drócsaival és ezzel együtt a jugoszláviai kikindai gránittal való azonosságot tartjuk valószínűnek, de erre semmi bizonyíték nincs. A Kodru takarórendszer D-i határát a Tiszántúlon tehát nem tudjuk megadni. A Battonyaival együtt a Pusztaföldvári Egység képződményei éppúgy tartozhatnak az idős, migmatitosodás előtti Kodru sorozathoz, mint a Bihar Autóhton rendszer Aranyosbányai sorozatához.

A Bácska - Gsonerád Egység képződményei között csak egy olyan van, ami azonosítható egy erdélyi sorozattal, s ez az algyői kloritpala, ill. albitgneisz. Ásványösszetétel és metamorf fok alapján a Bihar Autóhton Bihar Autóhton sorozatának felel meg. Az 1980 előtti román szakirodalomban a Kodru takarórendszerben is feltételezték a Bihar Autóhton sorozat meglétét, csak újabban gondolják úgy, hogy az epimetamorf,



progresszív metamorfózisú kloritpalák csak a Biharra tartozóban vannak. A Kodru-beliek csak retrográd metamorfózis, diaftorézis révén keletkeztek a Kodru sorozat gneisszeiből, csillámpaláiból. Az algyői kloritpalák, viszont minden bizonnyal progresszívek. A Bácska - Csongrád Egység idősebb, erősebben metamorf képződményei az Aranyosbányai sorozattal azonosíthatók.

A Mecsekeméti - Egység képződményei nem korrelálhatók az Erdélyi Középhegység metamorfitjaival, ezeknek kapcsolatai a Mecseken túl, Jugoszláviában keresendők.

Meg kell jegyezniünk, hogy a Nagyalföldnek hasonló hármass felépítése alakult ki a mezozoós kőzetek ujravizsgálata során /BERCZINE, 1984/. Nagy eltérés mutatkozik viszont az Erdélyi Középhegységgel való azonosításkor. BERCZINE a Nagykörös, ill. Debrecen körüli zónát a Bihar Autochtonnal azonosítja, amivel mi is egyetértünk a tiszántúli részt illetően. Bácskai, ill. Körösök vidékének nevezett zónákat is a Bihar Autochtonhoz csatolja, amivel viszont már nem értünk egyet. Szerintünk az a zóna mindenképp a Kodru takarórendszerhez csatolandó, annál is inkább, mert a Bihar Autochton és a Kodru takarórendszer Valáni és Aranyosi takaróinak egész mezozóikumai, ill. triász kifejlődései teljesen azonosak. Kőzetkifejlődési alapon tehát nem lehet a kettő között különbséget tenni, ha a Körösök vidéke kőzettípusai mind a Bihar Autochton, mind a Valáni takaró kőzettípusaival azonosak.

A Békési medence mezozóikumáról elismerjük, hogy Kodru, annál inkább nem lehet Biharra, hiszen ebben a takarórendszerben nincs is mezozóikum. Fenntartjuk ellenben azt az állításunkat, hogy a kiskunmajsai - algyői kloritpalák a Biharra rendszernek fossziliái, amelyek egykor feltehető-

en a Kodru képződményekre rátolódva voltak megfigyelhetők.

Az egyes mezozoós egységeket elválasztó vonalak megegyeznek a miénkkel, különbség csak Sarkadkeresztúr környékén van. A sarkadkeresztúri magnatititokat mi még a Körös - Berettyó Egységhez csatoljuk, mezozoikumunka alapján pedig a Békési medencéhez tartozik.



FELHASZNÁLT IRODALOM

BALÁZS, E. - CSEREPES-LESZÉNA, B. - MUSSZER, A. - SZILÁGI, P.  
1984.

Az Alföld prekambriumi-, paleozoós-, triász-, júra és alsókréta korú képződményeinek összehasonlító áttekintése a mezozoós és idősebb összletek szénhidrogén prognóza szempontjainak megfelelően. I. Prekambrium-paleozoikum. OKGT Kézirat.

BÉRCZI-MAK, A. 1984.

Az alföld prekambriumi-, paleozoós-, triász-, júra és alsókréta korú képződményeinek összehasonlító áttekintése a mezozoós és idősebb összletek szénhidrogén prognóza szempontjainak megfelelően. II. Mesozoikum. OKGT Kézirat.

BALINTONI, J. 1983.

Cristalline series of the Apuseni Mt. Guide to Excursion of Rom.-Hung. geologists. Manuscript.

DIMITRESCU, R. 1976.

Les formation cristallogéniques des Monts Apuseni. Rev. Roum. Geol. Geophys. et Geogr., Tome 20, No. 1. 41-48.

DIMITRESCU, R. 1978.

Precambrian in the Romanian Carpathians. B. Apuseni Mountains. IGCP Project 22. Precambrian in younger fold belts. Inst. of Geol.

Geoph. Bucuresti.

DILLETRESCU, R. 1981.

Hypotheses sur la structure du soubassement du secteur sud-oriental de la depression Pannonique. Rev. Roum. Geol. Geoph. et Geogr. Tome 25, 31-35.

BLEAHU, M. et al. 1981.

The structure of the Apuseni Mountains. CBGA.12. Congress. Bucharest. Institut of Geol. Geogh.

IANOVICI, V. et al. 1976.

Geologia Muntilor Apuseni. Editura Academiei Rep. S. Romania.

KRÄUTNER, H.G. - SAVU, H. 1978.

Precambrian of Romania. Materials to the IGCP Project No. 22. Inst. of Geogr. Czech. Acad. Sci. Brno.

SAVU, H. 1978.

Pre-hercynian types of metamorphism in Romania and their relationship to the synorogenic plutonism. Materials to the IGCP Project No. 22. Inst. of Geogr. Czech. Acad. Sci. Brno.

SZEPPSHÁZY, K. 1979.

A Tiszántúl és az Erdélyi Középhegység /Muntii Apuseni/ nagyszerkezeti és rétegtani kapcsolatai. Ált. Föld. Szemle 12.



AN ATTEMPT AT THE IDENTIFICATION OF METAMORPHIC  
ROCKS OF THE GREAT HUNGARIAN PLAIN WITH THE  
METAMORPHIC SERIES OF THE TRANSYLVANIAN CENTRAL  
MOUNTAINS /MTII APUSENI, ROMANIA/

by Bernadette Cserepes-Meszéna

Abstract

The formations of three main tectonic units of the Mtii Apuseni /Romania/, the Bihar Autochton, the Codru Nappe System and the Biharica Nappe System can be traced westward buried deeply below the Great Hungarian Plain. It is supposed that the metamorphic rocks of the Álmosd Unit can be identified with the cristalline rocks of the Bihar Autochton, the rocks of the Szank and Körös-Berettyó Units with the rocks of the Codru Nappe System and the rocks of the Bácska-Csongrád, Pusztaföldvár, Battonya Units partly with the Codru Nappe System, partly with the Biharica Nappe System.

Manuscript received: 2 Máj 1985

Address of the author: Cserepes M. Bernadette  
Hungarian Hydrocarbon Institute  
Százhalombatta  
Pf. 32.  
H - 2443

## ÁBRAALÍRÁS

1. ábra A Nagyalföld nagyszerkezeti egységei a metamorf kőzetek litosztratigráfiai beosztása alapján

## CAPTIONS

Fig.1. The great tectonic units of the Great Hungarian Plain based on the lithostratigraphic grouping of the metamorphic rocks and their relation to the Mti Apuseni



A Nagyalföld nagyszerkezeti egységei a metamorf kőzetek litosztratiográfiai beosztása alapján

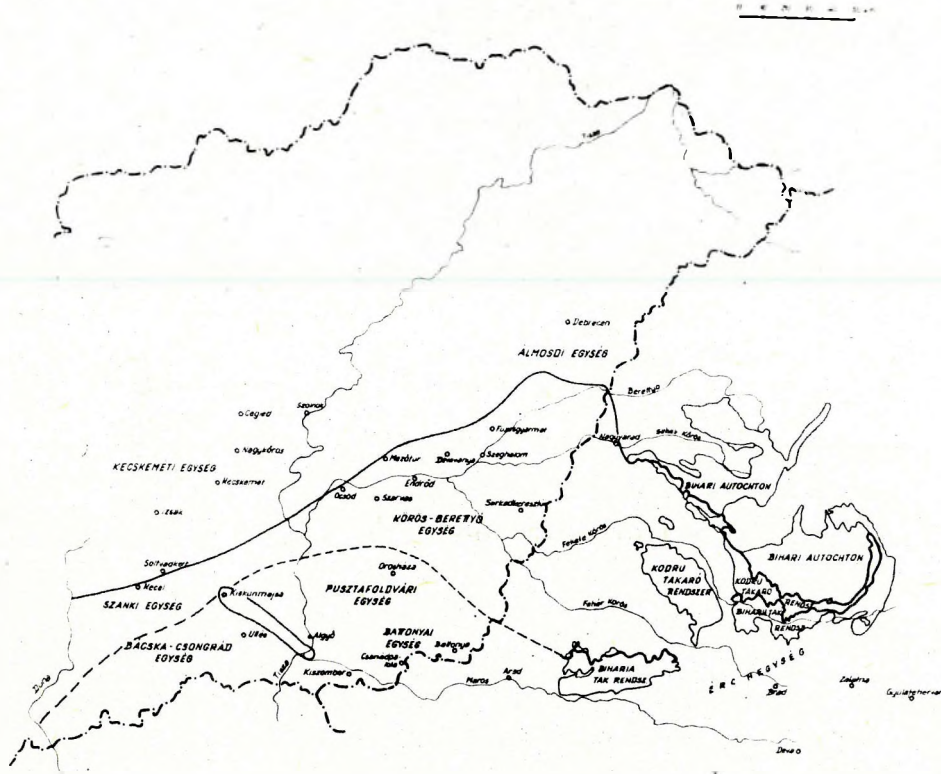


Fig. 1. ábra